

En nation med hvide handsker

Af Ole Fogh Kirkeby

Filosofien har hovedsageligt beskæftiget sig med politiske kriser og livskriser, når vi ser bort fra de tidlige, politiske økonomer, og fra Karl Marx og den tradition for en praktisk-politisk filosofi, som han skabte. Filosofiens forbløffende mangel på at tematisere begivenheden kan være en årsag hertil, da det ville have ført til en meget større bevidsthed om de socio-økonomiske vilkår for det, der sker. Men forudsigelses-, foregribelses- og forebyggelses-tankegange er dybt rodfastet i den stoiske filosofi, om end på et individuelt, etisk grundlag. Et menneske må forestille sig det værste, for at kunne møde det med værdighed.

De politiske teknokrater synes derimod at følge strudsens strategi og begrave hovedet i opsvingets sand. Det skyldes, at de mangler en helt fundamental forståelse for det kapitalistiske samfunds økonomiske funktionsmåde, en øjensygdом produceret af den neoklassiske økonomi, og en forveksling af realværdier med de værdier, der skabes gennem udbud-efterspørgsels dynamik. Et gammelt ord siger, at ordener hænger man på idioter. Hvad de skal kaldes, som man hænger økonomiske nobelpriser på, vil jeg ikke foreslå af hensyn til vore sartere læsere. Men de har set sig blinde på sammenhængen mellem overblik og evnen til at indhente "relevant" information.

Nu er problemet bare, at ikke al den information, der betegnes som "relevant" er det. Som grækerne sagde, kræver en ordentlig praksis en god teori, og den bestemmer, hvad der er information. Men siden

Marx har vi ikke haft andre fundamentale beskrivelser af den kapitalistiske økonomis grundlag end de forsigtige neo-ricardianeres og den snu Keynes'. Monetarismen er vulgærøkonomi.

Den politiske afmagt overfor indsigten i, og håndteringen af den kapitalistiske krisestruktur, skyldes ikke mindst de utilstrækkelige statistikker. Prisbevægelser giver intet virkeligt reelt billede af økonomiens tilstand, og input-output-modeller er i praksis meget vanskelige at lave, når mere og mere af nationalproduktet bliver immaterielt.

Det ville være forkert at sige, at økonomisk teori ikke har en filosofisk baggrund. Neoklassicismens filosofiske baggrund er temmelig velfunderet i utilitarismen og i moderne informationsteori, men disse teorier mangler den kritiske dimension – man bør notere sig at "kritik" kommer af det græske verbum "krinein", at skelne, dømme, afgøre, og at anklage for retten. Det forudsætter, at sagen kan forstås. Gennem krisen anklager systemet sig selv, men dømt bliver det aldrig. Både dommere og nævninge er bestukket. En version af Russells berømte paradoks lyder: *I byen B. bor en barber, der barberer alle, undtagen dem, der barberer sig selv. Det giver ham visse problemer. Men hvis han vil vedblive med at være barber, må han ende med at ligne en buksbom busk.* Og sådan bliver det også i en økonomi, hvor man lever af at barbære hinanden. Til sidst er man glatraget ind til benet.

Problemet er, at prisbevægelser siger for lidt om økonomiens helbred, men at den marxistiske værditeori ikke har den fornødne, videnskabelige konsistens og dermed forklaringskraft. I betragtning af at den politiske økonomi blev dyrket af filosoffer fra Adam Smith og til dens totale knæfald for naturvidenskabens metoder, men samtidig forblev pseudo-filosofisk, fordi den er bygget på psykologiske postulater om arbejdsgiver- og forbrugeradfærd, så forudsætter et realistisk forhold til kapitalismens krisestruktur en realistisk teori om denne samfundsform. Det er i bund og grund et filosofisk projekt, fordi det er nødt til at kunne give gyldige svar på spørgsmålene: *Hvad er arbejde, hvad er et samfund, hvad er innovation, og hvad er forbrug?*

De dominerende økonomer blev narret af det forhold, at der - trods en eksploderende prismsmasse på ejendom, på kapitalgoder og på finansielle aktiver - ikke opstod inflation i vesten. Det kan skyldes mange ting, måske primært at velstandens forbrugsmønster gav sig udslag i købet af varige forbrugsgoder, hvor der hersker en meget stor konkurrence, eller på luksusgoder, der trods alt ikke fylder så meget i økonomien. Tilførslen af nye typer økologiske produkter kan også have dæmpet prisudviklingen. Men man kan også sige, at der opstod en mere basale inflation, som den liberalistiske økonomis protagonister ikke er gearet til at registrere, prisstigningerne på finansielle goder og fast ejendom. Man har haft alt for lidt viden om, hvordan sådanne vanvittige prisstigninger påvirker en økonomi, der ikke skaber en real-

Ole Fogh Kirkeby er filosof, dr.phil. og professor ved Institut for Ledelse, Politik og Filosofi. Leder af Center for Kunst og Lederskab. Han er forfatter til en lang række bøger om filosofi og ledelse og en inspirerende formidler, der filosoferer med udgangspunkt i det kendte. Har senest udgivet bogen "Selvet sker - Bevidsthedens begivenhed", SL books, 2008.

Kontaktinfo: ofk.lpf@cbs.dk / tlf. 3815 3766

værdi, der modsvarer dem, og den forøgede lønmasse, der kan balancere dem.

I sådan en situation bliver økonomien virtuel: Den vokser på grundlag af forestillinger om den reelle vækst i produktionen, som forventninger om den vil medføre. Men væksten modarbejdes af en total omorganisering af produktionen på grundlag af it-teknologier og kraftige bearbejlinger af produktive virksomheder gennem de rationaliseringer, som fusioner legitimerer, og de reduktioner i absolut real-output, som lean-teknologierne medfører.

Den modvægt, som alle drømmer om, at kreativitet og innovation vil medføre, er blevet ødelagt af universitetsloven og den tiltagende bureaukratisering og smålige bundlinjefiksering, der hærger forskningsinstitutionerne. Perspektivløs men heftig management er i alle sektorer ved at ødelægge det danske samfund i en tid, hvor der kræves ledelse, dvs. mennesker der tør tage basale afgørelser og give medarbejderne fri.

I et samfund, hvor alt efterhånden måles med henblik på evaluering, kan controllerne bare ikke måle det vigtigste af alt, vandindtaget i det skib de sejler på. Top-styring er katastrofal, hvis de, der styrer, ikke forstår de simpleste regler for navigation. Ingen krise er rent politikerskabt, men en debil politik har været med til at gøre krisen langt voldsommere herhjemme og i udlandet. Det er den politiske økonomis indsigt, at krige og kriser renser kapitalismen, men det kan kun ske, hvis der står en ny basis-

teknologi til rådighed, der kan drive det nye opsving. Damp, dynamoer, diesel, atomkraft, og chips, men endnu ikke, og måske aldrig, nanoteknologi og vindkraft. Drivkraft-teknologier, produktions-teknologier og informations- og transport-teknologier trak kapitalismen op af krisen. Problemet er, at der ikke er nogen ny teknologi på nogen af områderne lige nu.

På yderbanen trækker østens mægtige nationer op. Om tyve år er Danmark en blanding af Legoland og Frilandsmuseet. Der må undervises i kinesisk, indisk og japansk fra i morgen i skolerne. Ellers får vi ingen drikkepenge.

Justine Grønbæk Pors:

Evaluering indefra - politisk ledelse af folkeskolens evalueringskultur

Nyt fra samfundsvidenskabernes, 120 sider, 2009

Der er noget galt i den danske folkeskole. I hvert fald ifølge de internationale undersøgelser, som i de senere år har påpeget, at folkeskolen mangler en kultur for at evaluere.

Denne bog undersøger Undervisningsministeriets initiativer for at styrke folkeskolens evalueringskultur. Det viser sig, at det ikke blot handler om elevplaner og nationale test, men om en række metoder til at styrke lærernes lyst og evne til at evaluere sig selv. Når evaluering bliver til selvevaluering må den politiske ledelse af skolen være innovativ. Men en sådan innovativ ledelse forandrer samtidig radikalt betingelserne for at være lærer.

